

Přehled nejdůležitějších českých expedic, objevů, výzkumů a aktivit (Eva Novotná)

1613 Misionář Daniel Strejc Vetter (1592 – asi 1669) přijel na několik měsíců na Island. Napsal spisek *Islandia*.

1733 Misie moravských bratří v Grónsku a na Labradoru. Mnozí z těchto misionářů pocházeli ze severní Moravy, např. Kristián David (1692–1751), Matouš Stach (1711–1787), Kristián Stach (1711–1739) a další. Viz též Seznam misionářů z řad moravských bratří v Grónsku a na Labradoru.

1791 Botanik Thaddäus Xaverius Peregrinus Haenke (1761–1816 nebo 1818), česky Tadeáš Haenke, byl první příchozí z českých zemí na území dnešní Aljašky.

1869–1870 Výpravy, kterou uspořádal německý geograf August Petermann, se zúčastnil i geolog a mineralog z UK Gustav Carl Laube (1839–1923, český Němec) a Julius von Payer.

1872–1874 Julius von Payer (1841–1915, český Němec) a Carl Weyprecht (1838–1881, Němec) vedli rakousko-uherskou polární výpravu financovanou z velké části Janem Nepomukem Wilczekem, česky Vlček (1837–1922) na lodi *Admirál Tegetthoff*. Zúčastnili se jí i český Němec Gustav Brosch (1844–1924) a tři Češi: Ota Kříž (var. Krisch, 1845–1874), Eduard Orel (1841–1892) a Josef Pospíšil (1850–1906). Cílem výpravy bylo nalezení Severovýchodního průjezdu kolem Asie. Výprava objevila v roce 1873 souostroví Země Františka Josefa a provedla zde kartografické práce. Členy výpravy zachránil po dvojím přezimování ruský rybářský škuner. Ota Kříž během výpravy zemřel a je pohřben na Wilczekově ostrově.

1877–1879 Americké výpravy F. Schwatky na ostrov krále Viléma se zúčastnil také Heinrich Wilhelm Klutschak (1848–1890) z Prahy. Zmapoval mimo jiné území mezi Hudsonovým zálivem a ostrovem krále Viléma.

1898–1924 Český dobrodruh Jan Velcl (Jan Eskymo Welzl) (1868–1948) žil na Novosibiřských ostrovech jako lovec, obchodník, „eskymácký náčelník“ a „nejvyšší soudce“. Zúčastnil se i tzv. zlaté horečky na Aljašce. Své zážitky popsal v cestopisech vydávaných v celé Evropě.

1899–1900 Astronom Iosif Iosifovič Sýkora (1874–1944), syn českých rodičů, se zúčastnil rusko-švédské expedice na Svalbard.

1903–1905 Druhou expedici Williama Zieglera k severnímu pólu vedl Anthony Fiala (1869–1950, Američan s českými kořeny) na lodi *America*, jež byla nakonec rozdrcena ledem. Účastníci výpravy podrobně zmapovali část ostrovů Země Františka Josefa a podnikli čtyři neúspěšné výpravy k severnímu pólu na saních. Zachránili je ruští velrybáři.

1903 Brněnský profesor Jiří Janda (1865–1938), zakladatel pražské zoo, prováděl výzkumy na poloostrově Kola. Byl prvním krajanem, který procestoval ruský sever.

1906–1938 Ředitel antropologického oddělení Národního muzea USA ve Washingtonu Aleš Hrdlička (1869–1943, Čechoameričan) podnikl deset výprav na Aljašku a Aleuty. Čtvrté výpravy se zúčastnil také pražský antropolog a lékař Jiří Malý (1899–1950).

1909–1911 Obchodník s léčivými bylinami a cestovatel František Poledna Vlkovský (1877–1951) se pohyboval v oblasti západní Sibiře, Čukotky a Kamčatky. Cesty dokumentoval a exponáty daroval Náprstkovu muzeu, Národnímu muzeu a Moravskému zemskému muzeu.

1912 Zenon Francevič Svatoš (1886–1949), původem Čech, byl účastníkem Rusanovovy expedice. Později se podílel na založení rezervace Barguzinskij zapovědník u jezera Bajkal.

1913–1919 Jiří Jaeger (1895–1975) působil na misijní stanici moravských bratří na Labradoru a studoval etnografii Inuitů. Výsledky publikoval knižně.

1926, 1928 Fyzik a radiolog František Běhounek (1898–1973) se zúčastnil výpravy italského objevitele generála Umberta Nobila na vzducholodi *Italia*, která 23. května 1928 dosáhla severního pólu. Běhounek byl prvním Čechem, který přeletěl nad nejsevernějším bodem Země. Přežil pozdější ztroskotání vzducholodi. Vědecké výsledky expedicí mu pomohly prokázat závislost intenzity kosmického záření na geomagnetické šířce.

1926–1927 Hamburská paroplavební společnost „Hamburk – jih“ uskutečnila plavby na Lofoty, Island a Svalbard. Mnoho Čechů se díky tomu dostalo na sever. Byli mezi nimi např. malíř Karel Zápeca (1893–1975), překladatel Gustav Pallas (1882–1964) či pedolog a spisovatel Jaroslav Spirhanzl-Duriš (1889–1960).

1928 Brněnský univerzitní profesor, antropolog a antropobiolog Vojtěch Suk (1879–1967) studoval zubní kazy u Inuitů na Aljašce a v Kanadě.

1931 Paleontolog a stratigraf Jaroslav M. Petrbock (1881–1960) zkoumal na Islandu čtvrtohorní měkkýše, o nichž publikoval 250 prací.

1931 Do údolí řeky Susny v norském Laponsku se odstěhoval cestovatel, spisovatel, odborný publicista, sámolog a překladatel ze sámských jazyků Václav Marek (1908–1994), který sebral a uspořádal sbírku sámských pověstí a pohádek a napsal studii o starém sámském náboženství. V roce 1948 se vrátil do Československa.

1933 Zoolog Jiří Baum (1900–1944) pozoroval a popsal mořské ptactvo na ostrovech severní Skandinávie. Získaný materiál daroval Národnímu muzeu.

1933 Na PřF UK působil zakladatel české oceánografie severních moří Josef Zukriegel (1889–1945). Na lodi *General von Steuben* cestoval na doporučení V. Švambery na Island a Svalbard. Prováděl mimo jiné oceánografická pozorování, včetně měření mořského dna a fotografování ledu.

1936 Výprava Geologického ústavu PŘF UK na Island, kterou vedl profesor geomorfologie Josef Kinský (1903–1977), působila na doporučení dánského geologa Laugeho Kocha (1892–1964) v dosud neprobádané oblasti pohoří Tindfjallajökull. Vědci pracovali ve třech skupinách: Josef Kinský se Zdeňkem Rothem (1914–2009) prováděli geomorfologické a geologické výzkumy, Miroslav Kuthan (1913–1989) a Emil Hadač (1914–2003) uskutečnili geologické a botanické výzkumy na poloostrově Reykjanes, Jiří Čeleda (*1916) a Rudolf Kroha (1914–1981) se zaměřili na geochemická studia.

1937 Jan Březina (1914–1938), český polární letec u sovětské Vrchní správy polárního letectva, byl zařazen do speciální skupiny letců, kteří zajišťovali vysazení Papaninovy výpravy na ledovou kru v oblasti severního pólu. Pro nemoc se konečného výsadku na točnu sice nezúčastnil, ale pracoval na Rudolfově ostrově. Absolvoval dalších 15 úspěšných polárních letů a publikoval knihu *Cesta na severní pól*. Záhy se však stal obětí Stalinových čistek a jako údajný agent Československa byl popraven. Byl rehabilitován až roku 1978 (viz odd. 3.1.5).

1937 Vědci Emil Hadač a Miroslav Kuthan se vrátili na Island, aby dokončili výzkumy rostlinných společenstev a květeny stejného území. Objevili dvě nová ledovcová jezera v pohoří Vesturhals.

1937 I. expedice katedry mineralogie pozdější VŠCHT na Island. Vědci František Slavík (1879–1957) a Jan Václav Kašpar (1908–1984) provedli geologický a mineralogický výzkum na Faerských ostrovech a Islandu.

1938 II. expedice VŠCHT na Island. Mineralog J. V. Kašpar a ředitel Středomoravských elektráren v Přerově, geolog Alois Němec (1886–1959), který byl hlavním mecenášem výpravy, se zabývali studiem islandského vápence a sopečných kráterů v okolí jezera Mývatn.

1939 Emil Hadač podnikl cestu lodí na Svalbard a Medvědí ostrov a studoval tam přírodní prostředí a vegetaci.

1939–1945 Válka v Arktidě. Českoslovenští letečtí navigátoři pracovali v protiponorkové službě pro oblast mezi Kanadou a Grónskem. Čeští piloti Josef Hubáček (1909–1988) a Karel Bílek absolvovali při letu přes Atlantik mezipřistání v Grónsku. Hubáček byl mistrem světa v letecké akrobacii. U Němců sloužil Antonín Pohořalý (1914–1958) v letech 1941–1942 a 1943–1944 na tajné nacistické meteorologické stanici na severu Svalbardu. Po válce byl za kolaboraci s nacisty uvězněn.

1946 III. expedice VŠCHT na Island a Faerské ostrovy. V září až říjnu podnikli další cestu J. V. Kašpar, Jaroslav Bauer (1920–1995), Ivar Hilken (1919–1965) a Josef Zeman. Cílem byl výzkum nalezišť a sběr minerálů zeolitu.

1947 IV. expedice VŠCHT na Island za účelem výzkumu minerálů. Vedení převzal Jaroslav Bauer, dalšími členy byli Čestmír Barta (1926–2019) a student a budoucí vědec z turnovského ústavu Monokrystaly Josef Šmíd (1927–1977).

1948 Československá přírodovědná výprava na Island do údolí Kaldidalur pod vedením botanika Emila Hadače. Výpravy se zúčastnilo dalších sedmnáct členů: botanici František Hořavka (1918–1954), Zdeněk Černohorský (1910–2001), Jan Šmarda (1904–1968), František Pospíšil (1927–2017), Zdeněk Urban (1923–2000) a Karel Kaňák (1922–2007), zoologové Vladimír Landa (1923–2001), Jaroslav Slípka (1926–2013), Jaroslav Brčák (1925–1983), Zdeněk Klůz (1920–1979) a Oldřich Pravda (1918–1991), pedolog Bohumil Válek (1913–1983), meteorologové Vladimír Stružka (*1911) a Václav Škalda, mykoložka Milada Tomková-Součková (*1919) a filmař Václav J. Staněk (1907–1983). Vznikl dokumentární film *Do země ledovců* (1949).

1948 Albert Pilát (1903–1974), přednosta botanického oddělení Národního muzea, prováděl mykologické výzkumy ve švédském Laponsku.

1958 Novinář Ivan Bruner pracoval na stanici Severní pól 7.

1962 První český překlad slavného středověkého rukopisu *Edda* od Ladislava Hegera (1902–1975), překladatele z germánských jazyků včetně staroseverštiny, který věnoval zvláštní pozornost staroislandským ságám a severským baladám; v jeho stopách pokračovala nordistka Helena Kadečková (1932–2018).

1965 Zdeněk Mísař (1926–2003), geolog z PřF UK, se zúčastnil geologického mapování v rámci expedice Grónské geologické služby v jižním Grónsku v oblasti Frederikshåbu.

1966, 1969 Tadeáš Czudek (1932–2017) a Jaromír Demek (1930–2017), vědci z Geografického ústavu ČSAV v Brně, se zúčastnili expedice Akademie věd SSSR v severovýchodní Sibiři, kde prováděli geomorfologický výzkum permafrostu.

1967 Geolog Jiří Losert (*1931) se zúčastnil geologického výzkumu v severním Norsku. Zde popsal nové, do té doby neznámé minerální asociace metamorfitů.

1970–1975 Josef R. Tomas (*1934), geolog z PřF UK, se zúčastnil geologického mapování v rámci expedice Grónské geologické služby v oblasti Fiskensfjorden v jižním Grónsku (severně od Frederikshåbu).

1972–1973 Jaroslav Tonika (1937–2017), geolog ČGÚ, se zúčastnil na doporučení J. Tomase geologického mapování Grónska v rámci expedice Grónské geologické služby.

1973–2003 Probíhaly botanické a ekologické expedice Torontské univerzity do oblasti kanadské ostrovní Arktidy (Ellesmerův ostrov) pod vedením brněnského rodáka Josefa Svobody (1929–2022, Čech v exilu).

1975–1991 Etnografka Nelly Rasmussenová (*1947) studovala život Inuitů na Baffinově ostrově a u Hudsonova zálivu. Zkoumala také kočovné Sámy v severním Norsku.

1976–1977 Botanička a horolezkyně Věra Komárková (1942–2005, Češka v exilu) pracovala na výzkumných projektech na Aljašce a v Kanadě. Vystoupila na nejvyšší vrchol Severní Ameriky *Mount McKinley (Denali)* na Aljašce (6 190 m n. m.).

1984 Lenka Soukupová (1954–2005) z BÚ prováděla geobotanické studie na rašeliništích ve Skandinávii a otevřela cestu k intenzivní spolupráci českých odborníků se stanicí Abisko.

1985, 1988, 1990 Katedra geografie PŘF MU zorganizovala tři letní expedice na Svalbard, v nichž pracovali klimatologové Rudolf Brázdil (*1951) a Pavel Prošek (1940–2025) a kartograf Milan Konečný (*1948).

1985 Vědecko-publicistická expedice Slovenské akademie věd na Svalbard pod vedením hydrobiologa Františka Kubíčka (1929–2025) z PŘF MU a geobotanika Emila Hadače z Ústavu krajinné ekologie ČSAV.

1986 Poslední nejpodrobnější česká mapa Arktidy a Antarktidy v měřítku 1 : 18 000 000 v edici *Poznáváme svět* s rejstříkem geografických názvů a s podrobnými texty od geografů z PŘF UK Václava Příbyla (*1937) s tematickými tabulkami Jiřího Novotného (1931–2022).

1986–2021 Sedmnáct glacio-speleologických expedic skupiny Josefa Řeháka na Svalbard s výčtem účastníků: Josef Řehák st. (1942–2008), Vratislav Ouhrabka (*1963), Jaromír Braun (1951–1997), Dušan Milka (*1950), Josef Řehák ml. (*1967), Lenka Marková, Marcel Řehák (*1976), Stanislav Řehák (*1972), Petr Zajíček (*1965), Marcela Řeháková (*1948), Josef Elster (*1958), Klára Řeháková (*1974), Marek Stibal (*1980), Marie Šabacká (*1980), Jan Hloušek (*1982), Tereza Řeháková (*1990), Michal Brabec (*1980), Martin Slaba (*1974) a dále Poláci Szymon Kostka (*1970), Anna Haczek (*1984) a Agnieszka Mackiewicz. O jejich práci vznikly tři krátké filmy: *Výprava do nitra Arktidy* (2005), *Trzynasty raz na Spitsbergenie* (2007) a *Ostatnia wyprawa*.

1987–2009 Palynologické expedice pracovnice BÚ Vlasty Jankovské (*1942) do ruské Karélie, na Polární Ural, jižní Sibiř (Chakázie, Sajany), poloostrovy Jamal a Kola, do severního Švédska a Finska.

1988 Expedice BÚ ČSAV a Krátkého filmu Praha na Svalbard pod vedením algologa Jiřího Komárka (*1931), které se zúčastnili Zdeněk Soldán (*1957), Jiří Liška (*1952), Vlasta Jankovská, Josef Elster, Michal Střída (1946–2023), Milan Maryška (1943–2002) a Petr Volf (*1940) a dále Slováci Tibor Sasvári (*1947) a Jozef Terek (*1944).

1988–1991 Josef R. Tomas se ve spolupráci se Stockholmskou univerzitou podílel na mapování okolí výzkumné stanice Tarfala v severním Švédsku.

1988–2025 Vědci z PŘF JU a BÚ (Josef Elster, Oleg Ditrich, Jiří Bárta, Alexandra Bernardová, Petr Macek a mnoho dalších) a MU (Pavel Prošek, Kamil Láška, Daniel Nývlt a mnoho dalších) řešili projekty na Svalbardu. Nejnovější projekty v polárních oblastech řeší Barbora Halašková a Jan Kavan.

1991 Expedice Moravského zemského muzea do Jakutska pod vedením zoologa Miroslava Šebely (*1951) za účasti preparátorů Jaroslava Bašty (1953–2021) a Miroslava Vlasáka (*1949).

1991–1995 Tři expedice Josefa Elstera s vědeckou stanicí Torontské univerzity do Sverdrupova údolí na Ellesmerově ostrově. Projekt vedl Josef Svoboda.

1991–2022 Šest česko-polských expedic (Univerzita v Lódži; Oceánologický institut IO PAN) na Svalbard (1991, 1992, 1994, 1995, 1997, 2002) za účasti Zdeňka Ďuriše z PřF OU s cílem odběrů vzorků bentosu, převážně pomocí potápěčských metod. Další čeští účastníci: Antonín Šimčík a Zdeněk Prymus (1991), Jaroslav Szymonik a Jiří Šabacký (1992), Dita Němcová (1997), Anna Šobánková (2022). Z výpravy 1991 vznikl krátký film ČT Ostrava *Virus Polaris*.

1993 První expedice biologů Správy KRNP do severošvédského Abiska. Zúčastnili se jí zoolog Jan Vaněk (*1947), geobotanička Helena Štursová (*1943), ekoložka Milena Kociánová (*1951) a zástupce MŽP František Urban (*1937).

1993 Polárník Miroslav Jakeš (*1951) se zúčastnil sportovní expedice vedené lékařem Michalem Malachovem (Rus) a Richardem Weberem (Kanaďan). Jako první Čech došel pěšky na severní pól.

1993–2010 Výzkumy na Svalbardu prováděli Josef Řehák, algologové z PřF JU (Marie Šabacká), BÚ (Josef Elster, Klára Řeháková) a PřF UK (Marek Stibal). Zkoumali podledovcový kras na Svalbardu. Zpočátku působili na polské stanici Vratislavské univerzity. V letech 2000–2002 byl výzkum hrazen z evropského projektu COBRA, jehož řešitelem byl Josef Elster, v letech 2003 a 2004 z projektu GA ČR.

1993–2025 Alena Klempířová (*1944) a Jaroslav Klempíř (*1938–2025) prováděli etnografické studie v Grónsku a publikovali články a knihy.

1996 Druhé výpravy na severní pól se spolu s Miroslavem Jakešem zúčastnili ředitel Komorní filharmonie Pardubice Oldřich Bubák (*1954) a optik Vilém Rudolf (*1962).

1996 Druhá expedice Správy KRNP (zoologa, botaniků a ekologa) do severní Skandinávie (Jan Vaněk, Jan Štursa, Josef Harčarik, Luboš Jiříšně).

1996–2023 Do programu *International Tundra Experiment (ITEX)*, věnovanému sledování dopadu klimatických změn na tundrový biot, se zapojili pracovníci Správy KRNP Josef a Ludmila Harčarikovi.

1998 Milena Kociánová a Helena Štursová řešily geoekologický projekt porovnání vegetace kryogenních forem v Abisku a v Krkonoších.

1998 Ladislav Sieger (Fakulta elektrotechnická ČVUT) prováděl v teritoriu Dawson City na Aljašce měření extrémních vlivů na člověka (hypotermie, hladovění, dehydratace, spánková deprivace).

1999 Jitka Málková a Zuzana Wagnerová z PřF UHK sledovaly synantropní vegetace v okolí hotelů, parkovišť a sjezdových tratí v severofinském NP Pyhänturi.

1999 Josef Elster a Klára Řeháková se v lokalitě Ny-Ålesund na Svalbardu podíleli na projektu vedeném Japonským institutem polárního výzkumu se sídlem v Tokiu.

2000–2002 Výzkumná činnost ve stejné lokalitě Ny-Ålesund na Svalbardu v rámci dvou projektů řešitele Josefa Elstera, kterých se zúčastnili také Klára Řeháková a Marek Stibal.

2000–2002 Projekt AV ČR a Švédské královské akademie věd *Comparative ecology of cryogenic landforms in the subarctic Scandes and the High Sudetes*. Vedoucí Lenka Papáčková-Soukupová a Christer Jonasson (Abisko).

2001 Založení Polární sekce České geografické společnosti. Zakladatelem a pořadatelem každoročních zasedání byl Michal Janouch (1967–2021).

2002 Projekt pracovníků BÚ a PřF JU podpořený Britskou vědeckou radou pro environmentální vědy. Řešiteli byli Josef Elster, Klára Řeháková a Marek Stibal. Výzkum byl realizován v oblasti Ny-Ålesundu (Svalbard).

2002–2004 Hlavní řešitel Petr Pruner (*1943) z Geologického ústavu AV ČR s Martinem Košťákem (*1971) z PřF UK řešili *Magnetostratigrafické a mikropaleontologické korelace s vysokou rozlišovací schopností hraničních souvrství jury a křídý*. Součástí výzkumu byla expedice do oblasti moře Laptěvů (2003). Spolupracovali s nimi Martin Mazuch (*1973) z PřF UK, Martin Chadima a Stanislav Šlechta z GÚ.

2003–2005 Spolupráce s firmou Speleo Josefa Řeháka na evropském projektu *COBRA* a dále na projektu GA ČR. Účastníci projektu: Josef Elster, Klára Řeháková, Marek Stibal a Marie Šabacká.

2004–2005 Výzkumný projekt Jihočeské univerzity a firmy Řehák – Speleo zabývající se primární sukcesí sinic a řas na nově odledněných územích (Svalbard). Řešitelkou byla Klára Řeháková. Výzkumu se dále zúčastnili Josef Elster, Marek Stibal a Marie Šabacká.

2004 V projektu MŽP *Věda a výzkum* zkoumaly Vlasta Jankovská a Milena Kociánová severská rašeliniště typu pounikos na klasické lokalitě Skallovärri v severním Finsku a následně je popsaly v Krkonoších.

2005 Lichenoložka Jana Kocourková z NM v rámci mezinárodní expedice lichenologů mapovala lišejníky v oblasti Narsarsuaq v Grónsku.

2005–2008 Na švédské stanici Abisko proběhly dva projekty programu EU ATANS za účasti odborníků z KRNAP, AV ČR a PřF UK:

Vedoucími projektu *Geodiverzita a biodiverzita v horách Abisko a Krkonoších* byli Josef Elster a Milena Kociánová. Projektu se dále zúčastnili Jan Jeník (1929–2022), Jiří Váňa (1940–2018), Alena Lukešová (*1954), Vlasta Jankovská, Jan Štursa (*1943), Helena

Štursová, Jan Vaněk, Jan Materna (*1972), Sylvie Nováková (*1970), Igor Jan Dvořák (*1962), Josef Harčarik (*1967) a polští vědci Joanna Potocka (*1969) a Roman Gramsz (*1956). Hlavním řešitelem projektu zkoumajícího slávky modráčky tundrové (2006–2007) byl Václav Pavel (*1973), s nímž spolupracovali Tereza Petrusková-Kumštátová (*1974), Bohumír Chutný (*1950) a Karel Weidinger (*1967).

2007–2008 IV. mezinárodní polární rok. Norský polární institut v rámci přípravy IPY navrhl českým vědcům spolupráci v Arktidě, která vyústila v založení české arktické vědecké infrastruktury *Stanice Josefa Svobody* na Svalbardu. V průběhu IV. IPY uspořádala Správa KRNAP a MZM ve spolupráci s více než 30 spoluautory výstavy zaměřené na historické i probíhající české polární výzkumy: *Češi a polární výzkum*, *Krkonoše: ostrov Arktidy* a putovní výstava *Sever a jih, české polární výzkumy*. Knihovna geografie PřF UK vytvořila další putovní výstavu *Arktida – Vysoké Sudety – Antarktida* a Eva Novotná vydala katalog s názvem *Polární rok*.

2007–2009 Hlavní řešitel Petr Pruner z GÚ s Martinem Košťákem z PřF UK analyzovali vzorky z poloostrova Nordvik v rámci projektu *Integrovaná stratigrafie a geochemie hraničního intervalu jura/křída tethydní a boreální oblasti*.

2007–2009 Jan Pašava (*1957), Ilja Knésl a Anna Vymazalová z České geologické služby provedli společně s ruským týmem geologické práce v oblasti Polárního Uralu a zjišťovali informace o frakcionaci platinoidů v různých typech geologického prostředí na příkladech vybraných rudných ložisek tohoto pohoří.

2007–2010 Josef Elster, Jitka Klimešová a Pavel Prošek realizovali projekt *Biologická a klimatická diverzita centrální části arktického souostroví Svalbard*. Byla založena první terénní stanice v zálivu Petunia ve střední části Svalbardu.

2007–2011 Josef Elster a kolektiv z BÚ se v česko-ruském projektu věnovali principům tvorby dormantních stadií u vybraných polárních druhů prokaryotních sinic a eukaryotních řas. Projekt byl zaměřený na překonávání zimních extrémů v polárních oblastech.

2007–2025 Vědci z PřF JU a BÚ (Josef Elster, Oleg Ditrich, Jitka Klimešová, Alexandra Bernardová, Petr Macek, Jiří Bárta a další) a MU (Pavel Prošek, Kamil Láska a Daniel Nývlt) řešili projekty na Svalbardu. Na posledních výzkumech v polárních oblastech pracují Barbora Halašková a Jan Kavan.

2008–2009 Josef Elster řešil pro BÚ projekt *Porovnání vybraných vlastností cyanobakterií a řas polárních oblastí a mírného pásma*.

2009–2010 Jazykově-literární projekt, jehož řešiteli byli Michal Kovář (*1974) a Vendula V. Hingarová (*1976), etabloval výzkum a výuku sámského jazyka a literatury na FF MU a UK.

2009–2013 Jana Klánová (*1963) z PřF MU zkoumala zdravotní rizika Arktidy a dopady na zdraví v Arktidě a v Evropě v důsledku klimatických změn v koloběhu kontaminantů.

2009, 2012, 2018 Jiří Svoboda, Sandra Sázelová a Martin Holub (Archeologický ústav AV ČR Brno, PřF MU) realizovali ve spolupráci s Vlastou Jankovskou (BÚ) a Institutem ekologie rostlin a živočichů Uralského oddělení Ruské akademie věd v Jekatěrinburgu tři paleoetnologické expedice v oblasti Jangana Pe a jezera Jambuto (Jamalský a Gydanský poloostrov, Jamalo-něnecký autonomní okruh). Mapovali aktivity Něnců.

2009–2026 Od roku 2009 do současnosti probíhá v oblasti Hornsundu na jihu Svalbardu v rámci několika projektů výzkum týmu oddělení inženýrské geologie Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR, jehož členy jsou Josef Stemberk (*1963), Filip Hartvich (*1978), Jan Blahůt (*1981) a Miloš Briestenský (*1978).

2010, 2016 Helena Štursová a Milena Kociánová prováděly v Abisku opakovaná sledování na palsách monitorovaných v letech 1998–2007.

2010–2011 Roman Juras a Milena Kociánová řešili na stanici Abisko a v pohoří Chibiny projekt zaměřený na břečkotoky a břečkové laviny.

2010–2011 Vědecký projekt *Význam arktické oblasti v mezinárodních vztazích pro zájmy ČR*, podpořený MZV, realizovala Tereza Hořejší (FSV UK) ve spolupráci s Janem Šírem (FSV UK), Bohumírem Janským (PřF UK) a Vendulou V. Hingarovou (FF UK).

2010–2013 Vědci z PřF MU prováděli výzkum v oblasti fotochemie organických polutantů ve sněhu a ledu, tj. výzkum fotoprocesů, ke kterým dochází v polárních oblastech a na ledových částicích v atmosféře.

2010–2015 Projekt *CzechPolar. Zřízení a provoz České arktické vědecké infrastruktury Stanice Josefa Svobody na souostroví Svalbard*. Každoročně se projektu účastnilo až 160 vědců a studentů. Hlavní řešitelé byli Josef Elster a Oleg Ditrich (*1953) (PřF JU).

2011 Krkonoše/Karkonosze (česká a polská část) byly přijaty jako stanice do projektu INTERACT. Prvními manažery stanic byli Jaroslav Andrle (*1979) za KRNAP a Roksana Knapik (1978–2022) za KPN.

2011–2012 Jitka Málková (Pedagogická fakulta UPOL) a Milena Kociánová (KRNAP) v rámci projektu EFLs popisovaly různecové toky v NP Kilpisjärvi, Pallas-Yllästunturi a přechodová stadia severských aapa rašelinišť v palsa rašeliniště.

2011–2013 Na půdní biochemické cykly a mikrobiologickou aktivitu v permafrostu Sibiře Arktidy se zaměřili Hana Šantrůčková a Jiří Bárta z Katedry biologie ekosystémů PřF JU.

2011–2014 Založení pracovní skupiny a podmínek pro výuku polární ekologie a života v extrémním prostředí. Řešitelé projektu: Josef Elster, Oleg Ditrich, Jan Kavan (*1982) a Alexandra Bernardová (*1984). Kurzu polární ekologie se každoročně zúčastnilo 24 studentů a cca deset instruktorů.

2011–2015 Geomorfolog Marek Křížek (*1974) prováděl s týmem doktorandů z PřF UK výzkum periglaciálních strukturních půd v okolí zálivů Petuniabukta a Adolfbukta a studoval proměnlivost mikromorfologie povrchu křemenných zrn transportovaných ledovcem a tekoucí vodou v okolí ledovců Bertilbreen a Hørbyebeen na Svalbardu.

2011–2015 V programu *INTERACT* zkoumali lichenologové Jana Kocourková (*1959) a Josef Halda (*1969) v letech 2013–2014 druhovou diverzitu lišejníků ve vrcholových partiích Faerských ostrovů. V dalším projektu v letech 2014–2015 se zabývali sukcesí lišejníků na odledněném území pod ledovci Storglaciären (Tarfala, severní Švédsko) a Midtdalsbreen (Finse, Norsko) spolu s bryology Jiřím Váňou a Magdou Zmrhalovou (1961–2020) a půdní algoložkou Alenou Lukešovou.

2011–2019 Ornitolog Václav Pavel prováděl na výzkumné Stanici Josefa Svobody na Svalbardu výzkum rybáků dlouhoocasých, v letech 2017–2018 ve spolupráci s Terezou Hromádkovou z JU a Jiřím Flouskem z KRNP. Jeho ornitologické výzkumy v této oblasti pokračují dodnes.

2011–2016 Zbyněk Engel (*1972) společně s kolegy z PřF UK a MU zkoumal ledovce a sedimenty v jejich předpolí v oblasti Billefjorden (Svalbard).

2014 Milena Kociánová (KRNP) se studenty PřF UHK pokračovala v rámci projektu *PRIFINO* v popisu růžencových toků v severním Finsku v NP Kilpisjärvi a Pallas-Yllästunturi.

2014–2020 Helena Svitavská Svobodová (BÚ) vedla výzkum pylového monitoringu v severním Švédsku (Abisko a Nuolja) a na Svalbardu v projektu *INTERACT WP4* (grant 262693) spolu s Alexandrou Bernardovou (JU) a Přemyslem Bobkem (BÚ).

2015 Geomagnetik Karel Pavelka (*1962) z ČVUT se zúčastnil společné německo-české expedice na západní pobřeží Grónska za účelem měření profilu vnitrozemského ledovce pomocí GNSS, družicového měření jeho pohybu pomocí InSAR a měření pohybu čela ledovce Egi z leteckých dat.

2015–2016 Klimatolog Kamil Lásk (*1971) z PřF MU a Josef Elster z JU uspořádali ve spolupráci s univerzitou na Svalbardu *Kurz polární ekologie* pro 24 studentů, zaměřený na fyzickou geografii a geologii.

2016–2018 Jiří Bárta (*1977) z PřF JU studoval mikroorganismy v kryoturbacích Arktidy.

2016–2019 Řešitelé Daniel Nývlt (*1976) z PřF MU a Josef Elster ve spolupráci s Olegem Ditrichem z PřF JU vedli projekt s názvem Česká polární výzkumná infrastruktura (*CzechPolar2*), jehož cílem byla podpora provozu stanice v Longyearbyenu (Svalbard), na kterou navazoval interdisciplinární výzkum. Po dobu řešení projektu využilo služby CzechPolar2 celkem 660 unikátních uživatelů (359 českých a 301 zahraničních) z celkem 169 organizací (63 českých a 106 mezinárodních).

2016–2019 Josef Elster a Alexandra Bernardová z PřF JU pracovali na projektu *INTERACT II*, jehož cílem bylo vytvářet mezinárodní síť pro výzkum a monitorování jevů v Arktidě.

2017–2018 Kamil Láska a Josef Elster pracovali za Centrum polární ekologie (CPE) na komparaci a integraci UV záření v prostředí vysoké Arktidy.

2017–2021 Petr Macek (*1978) z PřF JU a půdní biolog Miloslav Devetter (*1973) z Biologického centra AV ČR zkoumali spojení funkčních vlastností tří úrovní organismů jako indikátorů ekosystémových funkcí v Arktidě.

2017–2021 Miloš Barták (*1963) z PřF MU a Josef Elster z JU studovali v rámci projektu *ECOPOLARIS* změny ve struktuře a funkci součástí terestrických polárních ekosystémů.

2018 Vědecko-kulturní festival *Doma na Špicberkách* (Longyearbyen a Pyramida), zorganizovaný Zdeňkem Lyčkou (*1958) a Miroslavem Wanekem (*1962) ve spolupráci s JU, UNIS (Univerzitním centrem na Svalbardu) a MZV. Tato akce se stala inspirací k *Arktickému festivalu*, který se od té doby koná každý rok střídavě v Česku a v Arktidě.

2018–2019 Josef Elster řešil za CPE projekt terestrické ekologie v Ny-Ålesundu.

2019 Karel Pavelka z ČVUT se zúčastnil mezinárodní vědecké expedice na východní pobřeží Grónska za účelem měření pohybu čela ledovce Knud Rasmussen a dokumentace zbytků americké letecké základny Bluie East II před její sanací.

2019 Josef Elster (PřF JU) a Eva Hejduková (BÚ) zkoumali vlastnosti arktického mořského fytoplanktonu na Svalbardu.

2019 Expedice lodi *Bagatela* pod vedením Zdeňka Žižky a kapitána Pavla Elstnera na Hookerův ostrov v souostroví Země Františka Josefa.

2019–2021 Kamil Láska z PřF MU ve spolupráci s Pavlou Dagsson Waldhauserovou (*1980) a Ólafurem Arnaldsem (*1954) z Islandské zemědělské univerzity (AUI) uspořádali kurz polárního výzkumu pro islandské a české studenty (*Cool Science*).

2019–2021 Geochemik Vladislav Chrastný (*1978) z Fakulty životního prostředí ČZU se v projektu *Globální izotopový signál Cd a Pb v Arktidě* zaměřil na současné zdroje olova a kadmia dominující na severní polokouli.

2019–2021 Zdenka Sokolíčková (*1983) z Pedagogické fakulty UHK v projektu *Přehřívání ve vysoké Arktidě – kvalitativní antropologická analýza* shromažďovala, analyzovala a interpretovala data o místní komunitě.

2019–2021 Marek Stibal z Katedry ekologie PřF UK získával unikátní data o mikrobiálních společenstvech z povrchu grónského ledovce a využil je k testování klíčových makroekologických hypotéz.

2019–2024 Vendula V. Hingarová (FF UK) vedla ve spolupráci s Vědeckou a technickou univerzitou v Trondheimu výzkumný projekt Česko-norská memorabilia, zaměřený na problematiku nucené práce Čechů v Norsku za druhé světové války. Projekt zrealizoval putovní výstavu na 14 místech v ČR, vytvořil databázi nuceně nasazených Čechů a inicioval mnoho publikačních výstupů.

2019–2025 *Arktické festivaly 2019* (Česko), *2020–21* (Česko a online), *2022* (Island), *2023* (Česko), *2024* (Norsko) a *2025* (Česko). Festivaly české a arktické vědy a kultury, zorganizované Zdeňkem Lyčkou a Miroslavem Wanechem.

2020 Česká republika požádala o pozorovatelský status v Arktické radě (viz odd. 3.5.1)

2020–2022 Jazykově vzdělávací projekt Fakulty humanitních studií UK *Jazyková pluralita: podpora malých jazyků a kultur*, řešený Marií Novotnou, Vendulou V. Hingarovou a Jarkou Vrbovou, rozšířil ve spolupráci s Islandskou univerzitou a Sámskou vysokou školou výuku severských jazyků a literatur. Jazykovou situaci, zvláště pak postavení menšinových jazyků Severu, představil putovní výstavou.

2020–2026 Pavla Dagsson Waldhauserová z ČZU pracuje na projektu *Polární prach a jeho role při klimatických změnách*. Polární prach představuje zásadní hrozbu pro klima a biodiverzitu v Arktidě.

2020–2023 Projekt *INTERACT III* byl pokračováním předchozích projektů.

2020–2026 Linda Nedbalová a Jana Kvíderová v indicko-českém výzkumu hodnotí diverzitu fototrofních mikroorganismů z chladného prostředí a jejich bioprospekční potenciál. Vytvářejí bioprospekci (bioreaktor) pro vysokou Arktidu.

2020–2026 Barbora Halašková (*1987) je hlavní řešitelkou projektu ARCTOS tří fakult MU (Fakulty sociálních studií, Přírodovědecké fakulty a Právnické fakulty), jehož cílem je zkoumání dopadů klimatických změn na přírodu a obyvatele Arktidy a také vytvoření interdisciplinárního centra *ARCTOS MU*.

2020–2026 Marek Stibal z Katedry ekologie PřF UK zjišťuje stav mikrobiální tvorby a uvolňování metanu zpod grónského ledovce.

2021 Režisér Zdeněk Svěrák (*1959) natočil dokumentární film s názvem *Čeští vědci v tající Arktidě*.

2021–2022 Geograf Jan Kavan z PřF MU ve spolupráci s Eidgenössische Technische Hochschule Zürich řešil projekt *Krátkodobá dynamika ledovce a její důsledky pro odtok a stav sedimentů*. Projekt byl zaměřený na posouzení současné hmotnostní bilance ledovce Bertil (Billefjorden, centrální Svalbard).

2023 Geolog Martin Košťák z PřF UK se zabýval korelací pozdně křídových sedimentárních archivů severní Sibiře a střední Evropy v rámci skleníkového klimatu.

2021–2023 Jiří Moravec a kolektiv z IJP řešili projekt *Výzkum environmentální ekonomiky a politiky v ruské subarktické oblasti*, jehož cílem byla ekonomicko-politická analýza dobývání přírodního bohatství v ruské Arktidě a s ním spojených environmentálních dopadů.

2021–2023 Josef Elster se zúčastnil norského projektu a koordinoval výzkum na Svalbardu v oblasti terestrické ekologie.

2021–2024 Josef Elster a Marie Šabacká koordinovali a vytvářeli Evropský polární výzkumný prostor (*EU-PolarNet 2*).

2021–2026 Jana Voříšková (*1985) z Mikrobiologického ústavu AV ČR v projektu nazvaném *Reakce mikrobiálních komunit na měnící se klima v půdě Arktické tundry* charakterizuje odezvu mikrobiálních komunit na podmínky způsobené budoucími klimatickými změnami.

2022–2026 Josef Elster a Pavel Příbyl (*1974) řeší projekt německé agentury Deutsche Forschungsgemeinschaft a GA ČR *Vznik odolnosti proti vysychání a poškození mrazem u řas biologických půdních krust vysoké Arktidy*.

2023–2026 Tým Lindy Nedbalové (UK) řeší v horách střední Evropy, v USA a v Subarktidě ve spolupráci s institucemi v Rakousku a Švédsku projekt GA ČR *Sněžné řasy v době klimatické změny: odhalování diverzity a sezónní dynamiky k porozumění současného a budoucího rozšíření*.

2025 Nakladatelství Jihočeské univerzity vydalo knihu kolektivu autorů *Polární ekologie Svalbardu*, editovanou Josefem Elsterem, Olegem Ditrichem a Martinem Hanáčkem.

2025 Nakladatelství Jihočeské univerzity vydalo knihu rozhovorů filmového režiséra Zdeňka Zvonka *Planeta tajícího ledu: Rozhovory s českými polárníky* na základě filmu *Čeští vědci v tající Arktidě* od téhož autora.